

2018.

A GYEPGAZDÁLKODÁS MUNKAVÉDELMI SAJÁTOSSÁGAI

Ágazat - specifikus útmutató

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A gyepezés munkavédelmi sajátosságai

1. Fogalmak

A gyepezés fogalma: természetes vagy telepített többségében fűfélékből és kétszikű fajokból álló növénytársulás vagy társítás.

A gyepezés gazdálkodási célú elnevezése:

- kaszáló (- rét): az állandóan gyeznövényzettel borított zöldterület, amelyet meghatározott időszakonként kaszálnak, és a fűtermést szénaként vagy silózott takarmánnyként hasznosítják,
- legelő: állandó gyepezésű terület, amelyről az állatok a táplálásukra szükséges növényeket, saját maguk legeltetés útján szerzik meg.

A gyepezés természetes kezelésének fő csoportjai:

- legelés,
- kaszálás,
- gyepezés.

A gyepezés kialakulásuk/kialakításuk alapján lehetnek:

- természetes gyepezés,
- telepített gyepezés.

A telepített gyepezés esetén a művelet a szántással kezdődik, és ilyenkor nitrogén, foszfor és kálium tartalmú műtrágya szórás is történik a bevetendő területen. A hagyományos telepítési eljárásoknál a szántást megelőzően juttatják ki az alapműtrágyát. Ökológiai gazdálkodás esetén tápanyagpótlásra a szerves trágya valamilyen formája jöhet számításba általában az elővetemény alá kiadva. A talaj előkészítésénél fontos az aprómorzsa szerkezetű, kellően tömörödött, kerteszerűen elművelt magány biztosítása. A vetés aprómagvetőgéppel történik.

2. A gyepezés leggyakrabban használt munkaeszközei (gépei)

A kaszálás munkaeszközei (gépei):

- hagyományos kézi kasza,
- gépi kaszák:
 - vágókéses kasza,
 - ujjas kasza,
 - duplakéses kasza,

- dobkasza,
- korongos vagy tárcsás kasza,
- liftkontrollós kasza.
- vontatott kasza,
- szársértős kasza,
- vállra akasztható motoros fűkasza.

A forgatás és gyűjtés munkaeszközei (gépei):

- favilla, nagyereblye”bőgő”,
- rendsodró,
- rendelkező.

A takarmánygyűjtés munkaeszközei (gépei):

- szögletes bálázó gépek,
- hengeres bálázó gépek,
- rendfelszedő pótkocsik.

A zöldtakarmány készítés munkaeszközei (gépei):

- bálacsomagoló gép,
- vontatott és függesztett silózó gépek,
- önjáró silózó gépek és berendezéseik,
- szárzúzó gépek.

3. A gyepgazdálkodás munkavédelmi sajátosságai, előírásai

3.1. Munkaeszközök általános előírásai

Minden olyan gépet, amely égési sérülést, valamint mozgást végző géprészt, hajtást stb., amely balesetet okozhat védelemmel kell ellátni.

Garatokat, etetővályúkat, kiömlőnyílásokat és mintavevő helyeket úgy kell kialakítani, hogy azok keresztül veszélyes részekhez ne lehessen hozzáférni. A gépcsoportok összeállítása, a gépek javítása és karbantartása a használati utasítás vonatkozó előírásai szerint történjen.

Gépen, berendezésen – a működés közben lehetséges veszélyhelyzet miatt – beállítást, javítást, karbantartást csak a gép, berendezés kikapcsolt és bekapcsolás ellen biztosított (leválasztott) helyzetében szabad végezni. Gépet, berendezést működés közben ellenőrzés nélkül hagyni nem szabad, kivéve, ha elzárt, hozzá nem férhető helyen van, és működése közbeni meghibásodása senkit sem veszélyeztet. Mozgásban levő erő- és munkagépre fel- és leszállni nem szabad.

Besötétedés utáni munkavégzés esetén minden munkahelyet ki kell világítani. Világítás céljára kellő számú és fényerejű, a biztonsági előírásoknak megfelelően felszerelt világítótestet kell használni. Veszélyes munkaterületen munkagéppel történő munkavégzés esetén a munka irányításával egy felelős személyt meg kell bízni. Besötétedés után csak munkabiztonsági szempontból megfelelő területen szabad gépi munkát végezni.

3.2. Erő- és munkagépekre vonatkozó általános rendelkezések [2]

Minden erőgépet el kell látni a használati utasításában felsorolt szerszámokkal és elsősegélynyújtó felszereléssel.

Erőgépek beindításakor:

- a sebességváltó kart, illetve hajtást (hajtóművet) üres állásba kell kapcsolni,
- szemrevételezéssel ellenőrizni kell a gép biztonságos üzemállapotát, a teljesítmény-leadó tengely (TLT) védőharangjának ép állapotát, valamint a motorház zártságát,
- ellenőrizni kell az üzemanyagok (tűzelő – hűtő - és kenőanyagok, munkafolyadékok) szintjét, a hangjelző berendezés működő képességét, a vezetőfülke biztonságos zárhatóságát,
- kézi indítás esetén ellenőrizni kell a motor indítókarjának és a motor-tengelyvég körmös kapcsolóinak épségét,
- ellenőrizni kell, hogy a védőberendezések védelmi helyzetben vannak-e,
- indítás után a zárt helyiséget a géppel azonnal el kell hagyni, vagy gondoskodni kell az égéstermékek zárt rendszerű elvezetéséről.
- a helyiség elhagyása után fékpróbát kell tartani (üzemi fék), és ellenőrizni kell a rögzítő fék megfelelő hatásosságát.

Üzem közben az erő- és munkagépkezelő csak az erre a célra kialakított biztonságos kezelőhelyen (ülő- vagy állóhelyen) tartózkodhat.

Kapcsolt munkagépek és haladó mozgást végző gépcsoportok között, azok veszélyzónáiban üzem közben tartózkodni tilos.

A működésben levő munkagépen a gépkezelő(kö)n kívül más személy nem tartózkodhat. A munkagépen, annak – működésén kívüli – szállítása közben senki sem tartózkodhat. Az erő- és munkagép áthajtását, a kardántengely be- és szétkötését – ha a munkagépnek külön kezelője van – az erőgép vezetője és a munkagép kezelője együttesen végezzék az erőgép ráindítását megakadályozó nyugalmi helyzetben. Sérült vagy hiányzó kardán-védőburkolatú géppel nem szabad munkát végezni. A védőburkolat forgását megakadályozó biztosító láncot minden esetben rögzíteni kell.

Erő- és munkagépen működés közben bármilyen beállítást csak az erre a célra kialakított eszközzel (kezelőkarral, pedállal stb.) szabad végezni a gép dokumentációja szerint.

Az erő- és munkagépet beindítani csak akkor szabad, ha a védőberendezések védelmi helyzetben vannak.

Ha a munkagépen kezelő tartózkodik, az erőgépet csak akkor szabad elindítani, ha a munkagép kezelője megadta a jelet az indulásra.

Az éles, szűrő, vágó szerszámokat rendezetten és elkülönítve kell tárolni a munkahelyen vagy annak közelében kijelölt helyen.

Vágó, szűrő szerszámot járművön szállítani csak az erre a célra kialakított helyen, biztonságos módon (megfelelő tokban, élvédővel ellátva stb., szükség esetén rögzítve) csak úgy szabad, hogy az balesetet ne okozhasson.

Gépek forgódobjait, késtárcsáit csak kiegyensúlyozott állapotban szabad felszerelni.

Lejtmenetben – a rendkívüli megállás kivételével – a tengelykapcsoló oldása tilos. Az erőgép és munkagépet lejtős útszakaszon (munkaterületen) hagyni csak azok elmozdulásának megakadályozása (rögzítő fék behúzása, a kerekek kiékelése, sebességváltó reteszelve) után szabad. Géptartozékként rögzítő éket kell rendszeresíteni.

Az erőgéppel csak olyan függesztett munkagépet szabad összekapcsolni, amellyel a munkagép kiemelése esetén az erőgép pótsúlyozásával vagy anélkül – megbízhatóan – kormányozható marad. A kezelő minden munkakezdés előtt ellenőrizni köteles az erőgép biztonságos használatát – a kerekeket, a gumiabroncsokat, továbbá a kormánymű, a fékberendezés, a világítás és a jelzőberendezések működőképességét. Az ellenőrzés során fékpróbát kell tartania.

A vezetőülés környezetében ne legyenek olyan tárgyak, amelyek az erőgép vezetőjét a szabad kilátásban vagy a vezetésben gátolják. A vezetőfülkében rögzítés nélküli tárgyat, szerszámot szállítani nem szabad.

A munka befejeztével – tárolás előtt – a munkagép villamos berendezését az áramforrásról le kell választani. Az erő- és munkagép villamos szerelvényeit és vezetékeit megbontani, illetve javítani, csak a gép villamos berendezésének az áramforrásról való leválasztása után szabad.

Az erőgép vezetőjének feladata a kezelőhely elhagyása előtt:

- a függesztett (vagy félig függesztett) felemelt munkagép leengedése a talajra;
- az erőgép motorjának leállítása;
- az erőgép rögzítése (kézifékkal vagy más műszaki megoldással);
- a hajtások kikapcsolása;
- az indítókulcs kivétele;
- az erőgép vezetőfülkéjének bezárása.

Az erőgép vezetőjének a motor indítása előtt meg kell győződnie arról, hogy az erőgép és a hozzá kapcsolt munkagép alatt, illetve a gépek közvetlen környezetében senki sem tartózkodik.

3.3. Pótkocsira vonatkozó rendelkezések

Légfékes pótkocsit csak olyan vonógéphez szabad kapcsolni, amelyik alkalmas a légfék működtetésére. A ráfutófékes pótkocsit biztosító láncokkal a vonógéphez kell kapcsolni. Magas rakományt csak oldalfal-magasítóval felszerelt, vagy ilyen rakomány szállítására kialakított kocsin szabad szállítani. Az oldalmagasítók rögzítettségét indulás előtt ellenőrizni kell

3.4. Talajművelésre vonatkozó rendelkezések

A szántás elmunkálására szolgáló boronát, simítót csak az ekére biztonságosan rögzítve szabad szállítani. Összecsukható részekkel készült munkagépet csak a mozgatható részek mechanikusan rögzített állapotában szabad szállítani. A munkagépek egyes szerkezeti egységeit – a felszerelt mechanikus tehermentesítővel – szállítási helyzetben tehermentesíteni és rögzíteni kell.

Olyan munkagépen, amelyhez további munkagép kapcsolódik, kezelő nem tartózkodhat. Egymás után haladó talajművelő munkagépek között a menetsebességnek megfelelő, de legalább 15 méter térközt kell tartani. A munkagép egyes részeit (pl. a csoroszlyát) csak az erre a célra készített nyeles szerszámmal szabad tisztítani.

Művelő eszközt cserélni, azon karbantartást végezni, csak álló helyzetben levő gépcsoportnál, a hajtás szétkapcsolása után, a gép biztonságosan alátámasztott helyzetében szabad. A szántásra kerülő terület fogásainak kijelölésénél megfelelő nagyságú, biztonságot nyújtó fordulásávot kell hagyni. Gödrös, árkos, csatornás, bizonytalanul lejtős területrészt nem szabad fordulásávként kijelölni, illetve használni.

3.5. Szerves- és műtrágya szórására vonatkozó rendelkezések [2]

Szerves trágyával végzett munkák megkezdése előtt, a munkavégzésre vonatkozó egészségvédelmi előírásokat a munkavállalónak meg kell ismernie, és azokat a munkavégzés során meg kell tartania.

Rakodógéppel felszerelt erőgéppel a munka megkezdése előtt úgy kell a mozgatásra kerülő anyag mellé állni, hogy a hidraulikus támasztólábak szilárd talajon legyenek és biztonságosan felfeküdjenek.

A rakodógép szállítási helyzetből munkahelyzetbe történő átfordításánál először a támasztólábakat kell a talajra nyomni.

A szerves- és műtrágyaszóró gépeknél bekövetkező eltömődést megszüntetni csak a kardánhajtás kikapcsolása és az erőgép motorjának leállítása után, megfelelő segédeszköz alkalmazásával szabad. Menet közben a szórógépen tartózkodni tilos.

A szerves trágya pótkocsiról vagy fogatolt járműről történő kézi terítését a jármű álló helyzetében kell végezni és csak a biztonsági követelményeknek megfelelő feljárólépcsőn (lét-rán) szabad le és fel közlekedni.

A műtrágyaszóró gép kiszolgálásában részt vevő személyeknek a hatóanyaghoz előírt egyéni védőeszközt kell használniuk.

Műtrágyát szabadban és szántóföldön őrizetlenül tárolni nem szabad.

A szerves és műtrágyát a kémiai biztonsági, a higiéniai és a közegészségügyi követelmények figyelembevételével kell tárolni.

3.6. Vetésre, ültetésre vonatkozó rendelkezések

A gép működése közben tilos kézzel benyúlni a vetőszerénybe. A mag igazítására puhafából készült kotrót kell használni. Az erőgép vezetője és a vető-ültető gép kezelője között biztosítani kell a kölcsönös jelzés adás és jelészlelés lehetőségét.

A vető- és az ültetőgép kezelőhelyét menet közben elhagyni tilos. Kiemelt helyzetben levő munkagépen senki sem tartózkodhat.

3.7. Betakarításra (takarmány gyűjtésre) vonatkozó általános rendelkezések [2]

Működés közben a bálázó gép kötöző - asztalán a kötöző és tömörítő karok pályáját megközelíteni, a tartóba kötöző anyagot behelyezni tilos.

A bálázó gép kinyitott szerkezeti elemeit rögzíteni kell.

Gyári tartó hiányában a tartalékkaszát – munka közben – lécek közé rögzítve, a munkaterületen kívül kijelölt helyen kell elhelyezni. A munkagép szállítási helyzetében a kaszaujjakon védőlemez legyen.

A kazalásra vonatkozó munkabiztonsági szabályokat a helyi körülmények figyelembevételével a munkáltatónak kell kidolgoznia, és ismertetnie az erre a munkára beosztott munkavállalókkal.

Szeckavágó gépre vonatkozó rendelkezések

A szeckavágó gép vágószerkezetét védőburkolattal és etetőgarattal kell ellátni.

A szeckavágó gépet és silótöltő gépet el kell látni a forgásirány megváltoztatására szolgáló (ún. visszaforgató/reverzáló) szerkezettel. A váltókar akaratlan bekapcsolódását meg kell akadályozni.

A szeckavágó gép megindítása előtt minden esetben meg kell győződni a kapcsoló és a hátramenet helyes működéséről.

Leálláskor a kapcsolót mindig üres állásba kell állítani.

A szeckavágó gép késeit rendszeresen ellenőrizni kell. Tompa, berepedt, kitört részű késekkel dolgozni nem szabad. A meglazult kések csavarjait azonnal meg kell húzni.

A gép forgókéseit úgy kell felszerelni, hogy a forgórész kiegyensúlyozott legyen.

A szecskázott anyag szállítására olyan speciális pótkocsit kell használni, amelyhez nem szükséges rakodószemély.

A szecskázó dob vagy a dobventilátor eltömődését, csak a motor leállítása, a hajtás kiiktatása, a dob teljes leállása és elfordulás elleni biztosítása után, segédeszköz alkalmazásával szabad megszüntetni.

3.8. Szárító berendezésekre vonatkozó rendelkezések

A mezőgazdasági szárító - berendezéseket csak szakképzett személy kezelheti. A szárító berendezés felügyeletével olyan személyt kell megbízni, aki szakismerete alapján alkalmas az esetleges hibaállapot vagy üzemzavar észlelésére, és szükség esetén a berendezés mielőbbi leállítására. A szárító berendezés egységeinek besabályozását, karbantartását, üzemzavar elhárítását csak szakirányú végzettséggel rendelkező személy végezheti. A szárító berendezés égéstermékait úgy kell elvezetni, hogy az égéstermék, illetve a magas hőmérséklet ne veszélyeztesse a kezelőt.

A szárító - berendezés biztonságos üzemeltetésének személyi és tárgyi feltételeit a felelős műszaki vezető minden műszak előtt köteles ellenőrizni. A szárító - berendezések égésterének kémlelését csak fényvédő üveggel vagy fényvédő szemüveggel szabad végezni. A szárító berendezés tálcáin az anyag terítését kézzel végezni nem szabad. A kezelőnek és a felügyelőnek – a berendezés használati utasításában meghatározott időpontokban – biztonsági ellenőrzést kell tartania. Az ellenőrzés során meg kell győződnie a berendezés helyes működéséről, illetve rendellenes működés esetén meg kell tennie a szükséges intézkedéseket (felelős műszaki vezető tájékoztatása, leállítás, hibaelhárítás). A rendellenesség okát és a megtett intézkedéseket naplóban kell rögzíteni.

A gáz- és olajtüzelésű szárító - berendezés időszakos biztonsági ellenőrzését legalább 5 évenként el kell végezni. A berendezés évenkénti üzemi vizsgálata során naplóban kell rögzíteni a vizsgálat időpontját, az észlelt rendellenességeket, ezek kijavításának módját és megtörténtét, valamint a berendezés állapotára vonatkozó nyilatkozatot és a vizsgálatot végző nevét. A naplót a berendezés üzemeltetésének helyszínén kell tartani.

A szárító - berendezés kezelésével kapcsolatos előírásokat – az előzőekben foglaltak figyelembevételével – a munkáltatónak kell kidolgoznia, és ismertetnie az erre a munkára beosztott munkavállalókkal.

3.9. Falközi silóra vonatkozó rendelkezések

A falközi silóba való betárolás billenthető rakfelületű pótkocsival, az egyenletes elterítés, taposás (tömörítés) pedig toló - lappal és biztonsági védőkerettel vagy biztonsági fülkével ellátott traktorral történjen. A géppel az áthajtós rendszerű silótérben csak úgy szabad közlekedni, hogy az más gépek biztonságos mozgását ne veszélyeztesse.

Amennyiben a silóra a szállító jármű önerejéből nem tud felmenni, meg kell oldani annak vonókötéllel történő biztonságos vontatását.

A siló teljes magasságig feltölthető, de a legfelső 0,5 m vastag feltöltést (a domborított részt), mindenképpen nappali műszakban kell kialakítani, kivételt képez az olyan az eset, amikor megfelelő világítás kialakításával gondoskodni lehet a biztonságos munkavégzésről. A siló oldalának felső síkjára – a töltés és tömörítés időtartamáig – optikai helyzetjelző korlátot kell elhelyezni. A tárolóterületet és a hozzávezető utakat megfelelően meg kell világítani. A siló tetején történő munkavégzés során, illetve közlekedéskor, a siló szélét 0,5 m-nél kisebb távolságra megközelíteni tilos.

3.10. Veszélyes keverékek és hulladékok kezelése

A műtrágyák kezelése és felhasználása során a munkát végzők közvetlen kapcsolatba kerülhetnek különböző veszélyességű keverékek kategóriájába tartozó műtrágyákkal.

Ha egy gazdálkodó szervezet veszélyes anyagot, keveréket használ, akkor ezt a tevékenységet köteles bejelenteni a területileg illetékes kormányhivatal járási hivatalában lásd: „Veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes keverékekkel végzett tevékenység és abban bekövetkezett változás járási hivatalnak történő elektronikus bejelentése.”

Magyarországon csak olyan vegyi anyagok és keverékek, illetve azokból készült készítmények kerülhetnek forgalomba, amely anyagokat, keveréket uniós szinten nyilván tartásba vettek, veszélyességük alapján osztályba sorolták, s ennek megfelelő csomagolással és címkézéssel látták el. A forgalomba kerülő termékek mellé úgynevezett biztonsági adatlapot kell adni. Ez tartalmazza az anyag, a keverék legfontosabb adatait: pl. összetevők, egészségkárosító veszélyek, tűz/robbanásveszély, stb. Utalás történik a szükséges megelőző intézkedésekre, illetve az elsősegélynyújtással kapcsolatos teendőkre is. Mivel a biztonsági adatlapok segítenek megtervezni a veszélyek azonosítását és hatásos leküzdését, ezért a biztonsági adatlapok a kémiai kockázatértékelés e fontos forrásai közé tartoznak.

A munkavégzőket a munkakezdés előtt meg kell ismertetni a biztonsági adatlap előírásaival, és az adatlapot a munkavégzés helyszínén kell tartani.

A munkáltató a vegyi anyagok, keverékek felhasználása előtt kockázatbecslés keretében azonosítja a veszélyeket, megbecsüli az expozíciót, elemzi az expozíció-hatás összefüggést, és értékeli a kockázatokat.

A kémiai kockázatbecslésnek legalább a következőket kell tartalmaznia:

- a veszélyes anyagok/keverékek összetételét,
- az éves felhasznált mennyiséget.

Vizsgálni, és elemezni kell:

- a technológiai fegyelmet,

- az anyagok és keverékek tárolását, szállítását, kezelését, használatát,
- a biztonsági adatlapok rendelkezésre állását, az abban szereplő tudnivalók oktatását,
- azt, hogy történt-e már a felhasznált veszélyes anyagokkal és keverékekkel összefüggő munkabaleset és/vagy foglalkozási megbetegedés,
- a veszélyeztetettek, a kiemelt veszélyek azonosítását, a csomagolás ellenőrzését és a hulladékok kezelését is,
- a munkahelyen felhasznált veszélyes anyagok és keverékek munkavállalókat fenyegető veszélyeit,
- a munkahelyet és a munkakörnyezetet veszélyeztető egészségkárosító veszélyforrásokat.

Források

- [1] A természetkímélő gyepgazdálkodás. Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány.
[2] 16/2001. (III. 3.) FVM rendelet a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról

